

Avdelningen för social statistik och analys
Catarina Nordström, Ulrika Nybäck

Möte i användarrådet för regional statistik 13 maj 2025

Närvarande:

Marcel Moritz, Huddinge kommun, ordförande
Karin Althoff, Västra Götalandsregionen
Jimmy Lindahl, Linköpings kommun
Olof Gustavsson, Uppsala kommun
Ulrika Pudas, Sveriges kommuner och regioner
Maja Sallander, Herrljunga kommun
Oscar Svensson, Tillväxtverket
Marie Rosberg, Boverket
Henrik Söderholm, Göteborgs stad
Fredrik Åkerlind, Regeringskansliet

Från SCB:

Jenny Lindberg, SSA/UE/LEDN
Gunilla Sandberg, SSA/UE/UT
Stefan Svanström, ESA/MS/USB
Jessica Engdahl, ESA/BFN/PRR
Catarina Nordström, SSA/UE/UT (sekreterare)
Ulrika Nybäck, SSA/UE/UT (sekreterare)

Frånvarande

Marcus Jernström, Tillväxtanalys
Karl Nygren, Uppsala kommun
Anna Råman, Region Skåne

1. Mötet öppnas, godkännande av dagordning

Mötet öppnades av ordförande. Dagordningen fastställdes.

2. Mötesanteckningar från föregående möte

SCB återkopplade på några punkter.

Det framfördes önskemål om en vägledning som beskriver hur CKM ska kommuniceras internt och externt. En sådan handbok har nu tagits fram och finns publicerad på SCB:s webbplats: [Cell Key Method - En röjandekontrollmetod för registerbaserad individstatistik](#).

Vad gäller vid arkivering av data och statistik kopplat till OSDB? Linköpings kommun har diskussioner om detta med sitt kommunarkiv. SCB har kvar tabeller, vilket beror på ett bevarandebeslut. Diskussioner pågår internt på SCB om tabeller i OSDB tillhör kommunerna eller SCB vid ett eventuellt utlämnande.

Vidare diskussioner i frågan bör föras direkt med respektive kommuns kommunarkiv. En förändring som påverkar detta är att material inte längre skrivs ut på papper, vilket innebär att det inte bevaras på samma sätt som tidigare.

SCB har implementerat nya definitioner av företag och arbetsställen. Ett utskick om detta är gjort och den som är intresserad av informationen kan höra av sig till Jenny.

Det har framkommit önskemål om att SCB ska driva frågor kopplat till API för andra SAM. Har SCB något ansvar? SCB har idag inte något sådant ansvar.

Befolkningsstatistiken har ett nytt API sedan CKM infördes, vilket har lett till att flera API behöver användas till en tidsserie. Det finns önskemål om att kunna använda samma API, för att bland annat undvika att gamla skript behöver uppdateras. Jenny tar med sig frågan till sektionen för befolkningsstatistik.

Mötesanteckningar från föregående möte godkändes sedan och lades till handlingarna.

3. Information från SCB

Jenny Lindberg med flera informerade om vad som är på gång på SCB.

På gång vid SCB

1 april tillträdde SCB:s nya generaldirektör Eva-Lo Ighe.

Det pågår ett större samarbete mellan SCB och Bolagsverket där fokus ligger på att tillgängliggöra och utveckla värdefulla datamängder. Från februari är delar av SCB:s allmänna företagsregister öppet som High Value Data (HVD).

Det är ny indelning av ämnes- och statistikområden från 1 januari.

En översyn av SCB:s regionala indelning DeSO har genomförts, med syfte att säkerställa att statistiken speglar aktuella samhällsstrukturer och geografiska förhållanden. Som ett resultat av denna översyn har beslut fattats om en ny version, DeSO 2025.

SCB genomför just nu en decentralisering av publiceringsprocessen för statistik. Syftet med denna förändring är att öka effektiviteten i arbetet, minska antalet manuella moment och samtidigt stärka den tekniska stabiliteten i publiceringsflödet. Förbättrade IT-system skapar en mer flexibel och stabil struktur.

SCB hanterar för närvarande ett ovanligt stort antal regeringsuppdrag, vilket innebär en belastning på myndighetens resurser. Dessa uppdrag är ofta omfattande och komplexa samt att de kräver både expertkompetens och samordning över flera delar inom organisationen. Flera regeringsuppdrag berör integration och utbildning. Här efterfrågas statistik och analyser som kan bidra till att belysa samhällsutmaningar och stödja politiska beslut.

Budgetunderlag 2026-2028

SCB:s finansieringsbehov presenteras inom fyra områden.

Säkerhet och beredskap. Detta område handlar om att stärka SCB:s förmåga att hantera kriser, säkerhetshot och stärka säkerheten i det dagliga arbetet.

EU-initiativ som innebär tvingande krav och anpassningar av SCB:s verksamhet. EU ställer krav på medlemsländerna att anpassa sin statistikproduktion enligt gemensamma standarder. Det innebär att SCB bland annat behöver anpassa sina system och metoder för att kunna leverera data enligt EU:s krav.

Nationella behov inom arbetsmarknadsområdet och av produktivitetsmått. Detta område fokuserar på att möta Sveriges egna behov av statistik för att förstå och utveckla arbetsmarknaden och produktiviteten samt att utveckla nya indikatorer för att mäta produktivitet inom olika sektorer.

Krav på samordning av systemet för den officiella statistiken. SCB har ett samordningsansvar för Sveriges officiella statistik, vilket innebär att säkerställa att statistik från olika myndigheter är jämförbar och håller

hög kvalitet. Samverkan mellan statistikansvariga myndigheter ska förbättras för att effektivisera produktionen och minska dubbelarbete.

Mer om SCB

SCB:s årsredovisning 2024 redovisar hur SCB har använt sina resurser och de resultat som har uppnåtts under året. [SCB årsredovisning 2024](#)

SCB:s arbetsplan 2025 är en årlig redovisning som SCB lämnar till regeringen enligt regleringsbrevet. Där beskrivs bland annat hur myndigheten planerar att genomföra sin anslagsfinansierade verksamhet under året. [SCB Arbetsplan 2025](#)

SCB:s årsrapporten för Sveriges officiella statistik 2024 ger en samlad bild av hur systemet för Sveriges officiella statistik har fungerat under året.

[Sveriges officiella statistik 2024, del 1. Årsrapport](#)

[Sveriges officiella statistik 2024, del 2. Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet](#)

Konferenser och seminarier

Statistikdagen är en årlig konferens där statistik användare, forskare, journalister och andra experter samlas för att nätverka och utbyta erfarenheter. Statistikdagen kommer i år att genomföras 20 oktober.

KSP:s årliga konferens, "Växa isär- bygga ihop", kommer i år att hållas i Malmö 3-5 september. Anmälan kan göras via KSP:s hemsida.

Ny statistik om kompetensförsörjning är ett digitalt möte som sker den 4 juni och som syftar till att presentera ny statistik och analyser inom kompetensförsörjning i Sverige. Mötet belyser utmaningar och trender inom utbildning, arbetsmarknad och matchning och ger beslutsfattare, forskare och arbetsmarknadsaktörer ett uppdaterat kunskapsunderlag.

Work in Sweden är ett digitalt seminarium den 20 maj som syftar till att dela internationella exempel på hur olika länder arbetar med att attrahera och behålla internationell kompetens. På seminariet ska konkreta förslag presenteras som visar hur Sverige kan stärka sin attraktionskraft. Statistik från OECD om länders attraktionskraft kommer att visas.

Jessica Engdahl från sektionen för Produkträskaper, SCB, informerade om att Nationalräkenskaperna (NR) publicerade Regionalräkenskaper 2022, slutlig statistik, och 2023, preliminär statistik, som presenterats i december 2024. Efter publicering har det framkommit att indata från Företagens ekonomi (FEK) 2022 har

innehållit fel. Felaktigheterna har bedömts vara så pass betydande att beräkningarna ska upprättas och publiceras på nytt.

Efter att NR publicerat resultatet av en mindre översyn av tidsserier och samtidigt släppt årsberäkningen för 2023, så bedömdes det att i det pågående arbetet med den upprättade leveransen av FEK 2022 även kunde beräknas definitiv statistik för 2023. Denna statistik kommer nu publiceras 24 juni istället för i december. Den preliminära statistiken för år 2024 kan däremot inte beräknas än och publicering sker strax innan jul.

Stefan Svanström arbetade tidigare på sektionen för samhällsbyggnad och turism, men på grund av interna ämnesförflyttningar samt att turismstatistiken har flyttats till Tillväxtverket heter sektionen numera utsläpp och samhällsbyggnad. Den 28 november publicerades tätorter och småorter med aktualitet 2023. Tätorterna har förändrats, men fördelningen av befolkning i stad och land är relativt intakt. Ny statistik om markanvändning är publicerad. Med nya versioner av DeSO och RegSO kan land- och vattenarealer beskrivas bättre. Statistik om grönområden är försenad, då delar av underlag från Naturvårdsverket saknas.

4. Presentationsrunda och förväntningar inför den nya mandatperioden

SCB har 11 användarråd och de har funnits sedan 2001. De fungerar som ett forum för organiserade användarkontakter mellan SCB och externa intressenter. Generaldirektören beslutar om externa ledamöter som ingår i råden. Ledamöterna representerar olika användargrupper och expertområden.

Användarrådets syfte är att:

- fungera som en länk mellan SCB och användare av statistik
- fånga upp behov och synpunkter från användare
- sprida ny kunskap och insikter till SCB
- förankra förändringar i SCB:s verksamhet
- bidra till utvecklingen av SCB:s statistikproduktion.

Detta användarråd täcker hela SCB:s verksamhetsområde och är brett i sin inriktning.

För mer information, se instruktionen för användarråd: [Bilaga till GD-beslut om användarråd 2024-12-10 - Instruktioner för användarråd 2025–2027](#).

Vårens möten i användarrådet för regional statistik föreslås ske fysiskt på plats i Solna eller Örebro och höstens möten föreslås genomföras digitalt.

Ett tidigare förslag om att ha ett gemensamt möte mellan användarrådet för regional statistik och användarrådet för statistik om mark och bebyggelse har diskuterats, men har bedömts som ej genomförbart.

Presentationsrunda

Ulrika Pudas, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), arbetar inom avdelningen för socialtjänst, utbildning och arbetsmarknad. Hon arbetar aktivt med att höja kompetensen kring användning av regional statistik, både inom SKR:s organisation samt inom skolområdet.

Ulrika är involverad i utvecklingen och användningen av Segregationsbarometern som är ett verktyg för att följa upp och analysera segregation på låg regional nivå. Förväntningar på mandatperioden är att få god överblick över pågående initiativ och datakällor. Hennes arbete sker utifrån ett analysperspektiv och förståelse finns för att det ofta är komplext att tolka och analysera data i dessa sammanhang.

Oscar Svensson, Tillväxtverket, har ersatt Jan Persson som har gått i pension. Oscar arbetar på analysavdelningen Kunskap och Lärande med regionalfonden och med undersökningen Företagens villkor och verklighet som samlar in statistik om svenska små- och medelstora företags problem och möjligheter. Oscar ser gärna mer fokus på företagsperspektivet.

Henrik Söderholm, Göteborgs stad, arbetar på stadsledningskontoret. Inom statistikverksamheten är det mycket fokus på demografi och segregationsfrågor. Demografi är ett område som har fått ökat intresse tack vare dess betydelse för prognoser och analyser. Vad gäller segregation finns det ett tydligt mål att minska skillnader mellan olika grupper i samhället och därför är det viktigt att kunna mäta och följa utvecklingen på ett tillförlitligt sätt.

En metod som används inom statistikverksamheten är närmaste granne-metoden och det pågår mycket metodutveckling för att förbättra precisionen i analyserna. Statistikverksamheten fungerar också som ett stöd till de kommunala förvaltningarna och skolorna genom att tillhandahålla data. Det finns en förväntan på att få en helhetsbild av vad som pågår på SCB samt att lyfta fram vad som sker i Göteborg och hur det påverkar SCB:s arbete.

Olof Gustavsson, Uppsala kommun, arbetar på kommunledningskontoret och även där är det mycket fokus på

demografifrågor. Mycket arbete omfattar analyser av mikrodata, nu med särskilt fokus på äldre personer som lämnar sina småhus vilket har stor betydelse för planering av bostäder och omsorg.

Olof poängterar vikten av att involvera ledamöterna i utvecklingen av nya statistikprodukter samt att aktivt få möjlighet att delta i referensgrupper för att bidra med användarperspektivet.

Maja Sallander, Herrljunga kommun, är samhällsutvecklare och arbetar med strategisk, fysisk planering och miljöstrategiska frågor. Maja arbetar endast delvis med statistik inom kommunen och representerar även De små kommunernas samverkan (SmåKom). Det är viktigt att lyfta utmaningar som uppstår när resurserna är små, men behoven stora. I små kommuner finns ett stort behov av statistik som både är tillgänglig och användbar, det vill säga statistik som kan tas fram med små insatser. Omvärldsbevakning är viktigt, då statistik bör spegla det som är relevant och intressant. En central fråga är hur en kommun kan arbeta effektivt med statistik när det inte finns en heltidstjänst avsatt för det.

Marie Rosberg, Boverket, arbetar på bostadsenheten. Boverkets uppdrag är brett och sträcker sig över flera områden inom samhällsbyggnad och Marie är involverad i projekt som rör plan och bostadsfrågor. För tillfället arbetar hon främst med uppföljningen av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen, och digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen, men även med ett mindre projekt som ska ta fram en ny rapport om den nordiska bostadsmarknaden. Ett särskilt intresse finns för bostadsmarknaden, planeringsfrågor, digitalisering och AI.

Karin Althoff, Region Västra Götaland, arbetar på samhällsanalysavdelningen med bland annat demografi- och näringslivsfrågor samt kollektivtrafik. Det är bra att SCB ger kort och tydlig information om vad som är på gång, nya initiativ samt utveckling inom statistikområdet. Det är särskilt viktigt att det finns möjlighet att skicka in frågor i förväg och få svar under mötet. Informationsrundan, där ledamöterna berättar vad som är på gång, är önskvärd att ha kvar, eftersom den ger en bra överblick och förståelse för hur olika delar av statistikarbetet hänger ihop och utvecklas.

Fredrik Åkerlind, Regeringskansliet, arbetar på Klimat- och näringslivsdepartementet och framställer statistik till medarbetare. Han var tidigare en del av analysfunktionen, som numera är utspridd på departementet. Det är en bra möjlighet att genom användarråden hålla sig uppdaterad om vad som är nytt inom statistikområdet, både vad gäller metoder och innehåll.

Stefan Svanström, SCB, lyfter att användare är kärnan i SCB:s arbete och att det därför är viktigt att förstå användarnas behov och perspektiv. Genom att lyssna in vad som efterfrågas kan man säkerställa att SCB gör rätt saker – både det som redan har utförts, det som planeras och det som kanske borde göras framöver.

Jessica Engdahl, SCB, arbetar på sektionen där BNP och BNI-beräkningar tas fram. Statistiken är avgörande eftersom den bland annat ligger till grund för beräkningen av Sveriges avgift till EU. En annan sektion ansvarar för regionalräkenskaperna som ger en detaljerad bild av den ekonomiska utvecklingen på regional nivå. Det är viktigt för SCB att förstå hur statistiken används av olika aktörer samt att få in synpunkter från användarna.

Max Wehlin, Varbergs kommun, som tidigare arbetade med mer fokus på analys, arbetar nu med samhällsbyggnadsfrågor där demografi är en särskilt viktig del. En stor del av arbetet handlar om fordons- och vägstatistik, vilket är centralt för planering och infrastrukturutveckling. En viktig fråga är vilken statistik som finns tillgängligt på regional nivå under kommunnivå. Exempelvis är energidata intressant, eftersom Varberg är en stor energiproducent.

Jimmy Lindahl, Linköpings kommun, leder ett team som arbetar med analys och utredning där demografifrågor är det största och mest prioriterade området. Jimmy har varit representant i användarrådet sedan 2004 och tycker att arbetet är mycket givande, särskilt möjligheten att tidigt få information om vad som är på gång inom statistikområdet. På senare tid har fokus ökat på statistik med månads- och kvartalsperspektiv samt framställning av praktiska exempel som rör visualisering. Det vore intressant om AI tas upp i användarrådet under den nu påbörjade mandatperioden. En fråga som lyftes är hur SCB upplever att övergången från RAMS till BAS har fungerat.

Marcel Moritz, Huddinge kommun, arbetar som hållbarhetsstrateg inom samhällsbyggnad. Mycket fokus ligger på visualisering av statistik samt analys, eftersom det finns ett stort värde i att göra data mer tillgänglig och begriplig för fler. Huddinge kommun har tagit fram Huddingeanalysen som är ett verktyg som belyser skillnader, likheter och trender mellan områden i kommunen. SCB rör sig alltmer mot att använda AI. Det finns ett behov av vägledning kring hur användare kan komma i gång med AI i praktiken, särskilt i kombination med statistik och analys.

5. Fördjupad analys av utanförskap

Susanne Zander, SCB, informerade om uppdraget att genomföra en fördjupad analys om utanförskap som SCB och Boverket gemensamt fick av regeringen i december 2023 och redovisade i november 2024.

Syftet med analysen var att ge regeringen och andra aktörer ett bättre underlag för att planera och genomföra insatser för att motverka utanförskap.

Genom analysen ska områden med liknande förutsättningar, behov och problem som kan kopplas till utanförskap grupperas.

En utmaning är att det inte finns någon definition om utanförskap, men nio problem nämndes i uppdraget. För två av problemen saknas tillräckliga data, men sju av problemen kunde analyseras på regionala statistikområden (RegSO).

En ytterligare utmaning var att identifiera områden med särskilt stort utanförskap. SCB valde att använda ett artificiellt tröskelvärde, de 5 procent av alla områden som hade sämst utfall för respektive problem bedömdes ha ett särskilt stort problem.

Analysen bestod av:

- En kvantitativ analys av sju problemområden: Ohälsa, Bidragsberoende, Kriminalitet, Svag arbetsmarknadsetablering, Svaga skolresultat, Lågt demokratiskt deltagande och Trångboddhet.
- En kombinerad analys av sex utmaningar (Ohälsa analyseras separat).
- 23 bakgrundsvariabler för befolkning, områden, kommuner.
- Problemområdena Lågt engagemang i föreningslivet och Otrygghet beskrivs med hjälp av urvalsundersökningar för områden med olika socioekonomiska förutsättningar.

Analysobjektet är områden, inte individer.

I analysen framkom det att vissa områden har en eller två särskilt stora utmaningar, vilket ofta hänger samman med de grundläggande förutsättningarna i området som exempelvis att det finns många studerande (svag arbetsmarknadsetablering och trångboddhet vanligt). Kriminalitet är en annan aspekt där fördelningen i riket skiljer sig från fördelningen i områden. Områden som har identifierats som särskilt utmanande är exempelvis resecentrum, handelsplatser och platser där många människor rör sig dagtid eller kvällstid.

I analysen identifieras RegSO som har en stor sammanvägd problematik. Det är totalt 180 områden i 66 kommuner som ligger främst i stora och större städer. De innefattar 710 000 personer av den folkbokförda befolkningen varav 170 300 är barn 0–17 år.

Dessa RegSO återfinns ofta i kommuner med ett lägre antal arbetsställen per 100 invånare. Andelen boende i hyresrätter är mycket

hög, samtidigt som andelen med kort utbildning är dubbelt så stor jämfört med andra områden.

Det bor en högre andel unga vuxna i åldern 18 till 29 år i områdena, medan andelen äldre i åldern 65 till 74 år är lägre. Andelen inrikes födda är lägre, medan andelen födda i övriga Europa och övriga delar av världen är högre. Bland de utrikes födda är det vanligare att ha vistats i Sverige mellan fyra och nio år. Det finns en högre andel ensamhushåll i områdena.

Det är dubbelt så vanligt att vara ensamstående med barn och färre personer arbetar eller studerar. Andelen barn som lever i hushåll med låg inkomststandard är fyra till fem gånger högre i områdena än genomsnittet. Det är också tre gånger så vanligt med så kallade övriga hushåll, vilket inkluderar hushåll med tre generationer, kompisboenden, kollektivboenden och inneboende.

Utifrån logistiska regressionsanalyser som har genomförts framträder fyra faktorer som särskilt utmärkande för områden med en stor sammanvägd problembild: Hög andel kort utbildning, lång andel inrikes födda, hög andel som flyttar från området, hög andel ensamstående kvinnor. Flera problemvariabler som används är också ekonomiska variabler. Hög andel ensamstående kvinnor kan ses som en proxy för låg inkomst.

Sedan tidigare finns ett socioekonomiskt index som har använts för att beskriva och jämföra olika områdestyper utifrån graden av sociala och ekonomiska utmaningar. Samvariationen är hög mellan antalet problem och större socioekonomiska utmaningar i ett område.

Genom att koppla samman områdestyp med indexvärde kan man tydligt se i vilken utsträckning olika områden präglas av utbredd problematik. Områden med högt index kännetecknas ofta av faktorer som låg utbildningsnivå, hög arbetslöshet, låg inkomststandard och en hög andel hushåll i utsatta livssituationer.

Ohälsa och anmälda brott har dock en svagare korrelation med det socioekonomiska indexet. Det innebär att även om dessa faktorer kan förekomma i utsatta områden, är de inte lika starkt kopplade till andra socioekonomiska faktorer.

För två problem – otrygghet och svagt engagemang i föreningslivet – fanns inte underlag för analys på låg regional nivå, här användes underlag från Undersökningarna om levnadsförhållanden och Nationella Trygghetsundersökningen. Analysen visar att upplevelsen av otrygghet är större i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med områden med goda förutsättningar. Den största skillnaden i upplevd otrygghet finns dock mellan kvinnor och män, oavsett

områdestyp. När det gäller deltagande i föreningslivet är det skillnaden mellan inrikes och utrikes födda som är mest framträdande, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar.

Det finns en informationspanel som visuellt visar utanförskapets karta.

Dessutom beskrevs ett pågående regeringsuppdrag som ska redovisas i juni. Uppdraget är att göra en förstudie om hur man kan följa upp integrationspolitikens delmål som är svåra att följa upp med registerstatistik. Det handlar främst om delmålen om social och kulturell integration och demokratisk integration. SCB ska utreda om en eller flera urvalsundersökningar kan användas för att följa upp delmålen. SCB ska inom uppdraget också undersöka metoder som används i andra undersökningar med liknande syften, i Sverige och i jämförbara länder.

Integration är ett nytt statistikområde.

Synpunkter från användarrådet:

Åldersindelningen spelar stor roll i analyserna.

Genom att peka ut områden med utmaningar riskerar vi att återskapa och förstärka segregationen. Områden med utmaningar tar emot mycket flyktingar, utan tillräckliga resurser. Många personer med arbete flyttar ifrån dessa områden. Flera faktorer bidrar till processer där människor mår dåligt trots att de själva gör insatser, vilket kan skapa frustration och uppgivenhet.

Vi bör jobba mot lyckoforskning. Forskningen visar att det inte är mängden pengar i sig som avgör hur lycklig du är, utan snarare om du har tillräckligt med pengar för att leva ett tryggt och meningsfullt liv. Tidigare analyser och rapporter har visat att en vardag som känns meningsfull ofta väger tyngre än status eller inkomst. Tillhörighet är en faktor.

När regeringen får tillgång till data om utanförskap, segregation och socioekonomiska skillnader, uppstår frågan om hur kunskapen ska användas. Ska insatser riktas mot specifika problemområden eller tas förslag fram som gäller hela landet eller ska de anpassas efter lokala förutsättningar? Det handlar om att förstå styrkor och svagheter samt att göra det på ett sätt som är långsiktigt och förankrat i verkligheten. Problematik i vissa områden berör alla, även de som inte bor i utanförskapsområden. Det finns risker att peka ut områden.

6. SCB:s allmänna företagsregister och Öppna datadirektivet- att tillgängliggöra värdefulla datamängder

Anna Björk och Jessica Kühne, SCB, berättade om SCB:s allmänna företagsregister och värdefulla datamängder.

SCB har två företagsregister. Det ena är ett statistiskt register där absolut sekretess råder. Det är styrt av förordningar och finansieras genom statliga anslag. Det är ett av tre basregister och utgör grunden för mycket av den officiella statistiken.

Det andra är SCB:s allmänna företagsregister som innehåller information om företag som kan spridas i samhället utan sekretessprövning. Det är också styrt av förordningar och finansierades tidigare helt genom avgifter, men är från och med i år till stor del finansierat genom statliga anslag. Registret används som underlag för flera andra stora register och innehåller data på mikronivå.

EU har i sin genomförandeförordning om särskilda värdefulla datamängder, High Value Data (HVD), även kallad Öppna data-direktivet, lyft fram sex kategorier av information, inom vilka värdefulla data har definierats. Företag och företagsägande är en av kategorierna. Detta har resulterat i en ny svensk lag om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, den så kallade Öppna datalagen. Syftet är att främja innovation, transparens och samhällsnytta genom ökad tillgång till data.

Genomförandeförordningen beskriver hur tillgängliggörandet ska ske samt en tidsplan för genomförandet. De särskilt värdefulla datamängderna ska göras tillgängliga avgiftsfritt via filnedladdning och API med öppna licensvillkor. Öppna datalagen trädde i kraft den 10 juni 2024. SCB och andra berörda myndigheter fick uppskov med kravet på avgiftsfrihet till februari 2025.

De särskilt värdefulla datamängderna för företag avser juridiska enheter och omfattar inte arbetsställen. Attribut som företagsnamn, registreringsnummer, registreringsdatum, företagsadress, verksamhet etc. har pekats ut som värdefulla datamängder. Attributen har översatts till variabler i SCB:s allmänna företagsregister. Exempelvis översätts attributet rättslig form till juridisk form.

Bolagsverket har också tillgång till flera av attributen, men deras täckning är begränsad till de företag som är registrerade hos dem. De saknar även information om SNI för företag som inte omfattas av deras registreringsplikt. SCB:s allmänna företagsregister är mer heltäckande.

SCB och Bolagsverket bestämde sig för att göra en gemensam lösning av tillgängliggörandet. Det innebär stora fördelar för användare att ha all relevant information samlad på ett ställe. Tillgänglig via ett gemensamt API blir det enklare att hitta samt förstå och använda informationen. En sådan lösning är också kostnadseffektiv och

möjliggör en gemensam informationsmodell med sammanhållen semantik, där begrepp och strukturer är enhetliga oavsett källa.

Arbetet krävde samverkan inom flera områden som juridik, teknik, säkerhet och ekonomi, men vinsterna i form av effektivitet, transparens och användarnytta är betydande. Arbetet med tillgängliggörandet innebar även teknisk utveckling i form av att bygga säkra och effektiva API-lösningar, hantera autentiseringsfrågor och skydda känslig information.

En särskild utmaning är att nuvarande förordning om det allmänna företagsregistret föreskriver att vissa uppgifter ska vara avgiftsbelagda. En hemställan har därför skickats om att ändra denna förordning.

För att möta de nya kraven har SCB fått ökat anslag, vilket möjliggör att uppgifter nu kan tillgängliggöras utan avgift. Samtidigt har en ny prismodell tagits fram för de tjänster som inte omfattas av avgiftsfriheten.

Den 3 februari lanserade SCB och Bolagsverket sina särskilt värdefulla datamängder helt avgiftsfritt. Informationen finns nu tillgänglig både via API och filnedladdning. Användare får tillgång till uppgifter som exempelvis företagsnamn, företagsadress, bransch samt digitalt inlämnade årsredovisningar. Informationen kommer att skapa ett ekonomiskt värde som eventuellt kan leda till nya tjänster, bättre beslut samt bidra till samhällsutvecklingen.

På SCB:s webbplats finns mer information om vilka variabler som ingår samt en länk till Bolagsverkets sida. På Bolagsverkets hemsida ligger tjänsterna samt mer detaljerad och teknisk information. För att få tillgång till API skickas en förfrågan till Bolagsverket.

API består av information från SCB och Bolagsverket sammanslagen för en enhetlig åtkomst, medan filnedladdningarna är uppdelade för respektive myndighet för att tydliggöra ursprunget för varje datamängd. Materialet uppdateras veckovis.

Knappt 500 användare har skaffat API-nyckel hittills. Flera användare laddar ner grunddata, där årsredovisningar är mest nedladdningsbara.

Synpunkter från användarrådet:

Kommer innehåll från årsredovisningar bli tillgängliga via API? Det är en fråga för Bolagsverket som SCB tar vidare. Det digitala inlämnandet förväntas sannolikt leda till en ökad efterfrågan på tillgång till strukturerade data.

Finns data som kan brytas ned på låg regional nivå på exempelvis DeSO och RegSO? Inte som HVD-data, men det är möjligt att beställa från SCB:s Allmänna företagsregister via uppdrag.

Vad kan beställas mot avgift? All tidigare information finns att beställa, om både företag och arbetsställen. Prislistan har sänkts markant.

Den 22:a maj tog Regeringen beslut om att ändra i förordningen om det allmänna företagsregistret. Det innebär att SCB inte längre ska ta ut avgifter för uppgifter ur företagsregistret. Förändringen i förordningen föreslås träda i kraft 26 juni i år. Mer information kommer publiceras på hemsidan, Företagsregistret, innan förordningen träder i kraft.

Öppna data är viktigt och det är önskvärt med mer öppna data på låg regional nivå.

Kommer fler variabler att klassas som värdefulla datamängder? Det är möjligt, men i dagsläget är inget på gång. Det är upp till varje medlemsland att besluta om vilka datamängder som ska göras tillgängliga som HVD. I Sverige behöver SCB och Bolagsverket föra en dialog om detta. SCB har lagt upp ett minimum av variabler. Det är utifrån en kombination av behov och finansiering.

7. DeSO-revideringen

Stefan Svanström, SCB, informerade om DeSO-revideringen som påbörjades 2024.

DeSO infördes 2018 och ersatte då SAMS som var en regional indelning där befolkningsmängden var ojämnt fördelad i områdena. En viktig aspekt vid skapandet av DeSO var att områdena skulle vara byggbara och kunna aggregeras till kommun och riket.

Sedan DeSO skapades har befolkningen ökat kraftigt i en del tätta miljöer medan samhällsomvandlingen i norra Sverige har medfört att områden har avfolkats. DeSO används idag till flera saker än vad tanken var från början, mer kopplat till strand, vindkraft, vatten- och farleder.

I den reviderade DeSO har områdena nu utökats till territorialvattengränsen. Kosmetiska förändringar, där valdistriktens gränser har varit mindre bra och har justerats. Anpassning av kommungränser har gjorts, kopplat till att kommuner växlar mark med varandra. Kvalitetsförbättringar gällande geometrier är genomförda. En genomgång av centralorter har gjorts och i några fall har även kodförändringar skett.

Det har skett en befolkningsökning över tid. Flera DeSO har blivit för stora befolkningsmässigt. DeSO strävar efter en homogen

befolkningsstorlek i områdena med 600-3 000 invånare. Vissa områden har växt med upp till 9 000 invånare. Tidigare slutade alla DeSO-koder på 0 och har nu ersatts av en annan slutsiffra i de fall där befolkningsmässigt stora områden delats upp.

Samhällsomvandlingen till följd av gruvdriften i exempelvis Kiruna och Malmberget/Gällivare påverkar områdena. I Kiruna sker en förflyttning av delar av staden där tidigare befolkade områden upphört och blir del av omlandet.

Ölandsbron ingick inte tidigare i DeSO varför det inte gick att göra ruttoptimeringsanalyser på DeSO vilket nu är åtgärdad samtidigt som gränserna dragits ut till territorialvattengränsen. Kosmetiska förändringar är gjorda som ger ett annat visuellt intryck.

DeSO tar inte hänsyn till exklaver, det vill säga när en kommun äger en del i en annan kommun. Centralorter har i de flesta fall minskat till en per kommun, men det förekommer att några kommuner har två.

Två granskningsverktyg finns tillgängliga på SCB:s hemsida, ett för DeSO och ett för RegSO, som beskriver förändringarna.

Synpunkter från användarrådet:

Vad händer med jämförbarheten över tid när områdena justeras? Det går fortfarande att beställa statistik på den gamla indelningen.

Påverkar revideringen RegSO? Det påverkar RegSO, men inte i samma utsträckning som DeSO.

Hur ajourhålls de regionala indelningarna? DeSO och RegSO förvaltas av SCB medan exempelvis NYKO ägs av kommunerna. NYKO är mer detaljerad, men används inte av alla kommuner och uppdateringen ser olika ut. Det finns exempel på kommuner som använder DeSO istället för NYKO, men i praktiken ersätter inte den ena indelningen den andra utan båda behövs beroende på syfte.

Hur ofta kommer DeSO revideras? En ny revidering kan bli aktuell 2032-2034.

8. KORE-projektet

Gunilla Sandberg, SCB, informerade om KORE-projektet.

Kommuner och regioner har ett stort behov av statistik och data, men behoven varierar beroende på kommunens storlek och kapacitet att själva hantera analysunderlag.

Projektets syfte var att kartlägga SCB:s uppdragsprodukter som kundgruppen kommuner och regioner erbjöds. Staten och statistikansvariga myndigheter är SCB:s största kundkategori. Uppdraget delades in i två delar, den ena skulle identifiera befintliga produkter och den andra skulle, vid behov, föreslå nya eller bättre anpassade lösningar.

För att bedöma behovet av nya eller bättre anpassade lösningar valde SCB att samla in synpunkter direkt från kommuner och regioner. Projektgruppen kom fram till att fysiska träffar var mest effektiva och det genomfördes därför workshops på olika orter för att fånga in perspektiv från en bredd av kommuner och regioner samt andra aktörer.

Samtliga workshops hade samma upplägg och inleddes med en kort presentation av projektets syfte och SCB:s uppdragsprodukter. Därefter delades deltagarna in i mindre grupper där tidigare utskickade frågeställningar diskuterades.

Inkomna synpunkter om officiell statistik

Kommuner och regioner är mycket nöjda med hur SCB tillgängliggör den officiella statistiken, särskilt via API som upplevs användarvänliga och effektiva. Ett återkommande önskemål var att SCB borde verka för att övriga statistikansvariga myndigheter använder samma API-lösningar, eftersom det idag är krångligt att hämta statistik från flera olika källor med varierande kvalitet och struktur. Det finns en tydlig efterfrågan att samla officiell statistik på en gemensam plats under SCB:s ansvar.

Vid samtliga workshops uttrycktes ett tydligt behov av ett kart- och visualiseringsverktyg på SCB:s hemsida, främst med statistik på DeSO och RegSO. Mer öppna data efterfrågades på DeSO och RegSO, vilket underlättar analys och planering på låg regional nivå. I små kommuner är behovet av detta stort.

Det finns ett tydligt behov av en förbättrad sökfunktion och filtreringsmöjlighet i Statistikdatabasen (SSD). Deltagarna upplever att det i dag är svårt att hitta rätt tabell och efterfrågar en funktion där det är möjligt att filtrera på exempelvis en kommun och därefter få en översikt över alla relevanta tabeller för just den kommunen.

Många kommuner efterfrågar ett mer flexibelt uttagssystem på SCB:s hemsida, där de själva kan välja samt korsa variabler i större utsträckning, liknande funktionaliteten som finns i Regiondatabasen.

Det finns önskemål om mer lättillgänglig information om när publicering sker, särskilt för månads- och kvartalsstatistik. Färdiga analyser på DeSO och RegSO vore önskvärt.

Inkomna synpunkter om uppdragsprodukter

Synpunkter på befintliga uppdragsprodukter rörde främst Statistikpaketen och Regiondatabasen där kommuner och regioner i det stora hela är nöjda. Kommunerna efterfrågar dock fler variabler och längre tidsserier, möjlighet att ta ut röjandegranskade tabeller, kartor på NYKO, egna visualiseringar i Superweb2, färdiga analyser på NYKO samt metadata som kan besvaras via en AI-chattbot i MONA.

Många av Sveriges kommuner är små och har begränsade resurser för att hantera statistik. Vid årsskiftet 2023/2024 hade 166 av 290 kommuner färre än 20 000 invånare. Dessa kommuner efterfrågar i hög grad färdigpaketerad statistik, som röjandegranskade tabeller, kart- och visualiseringsverktyg samt färdiga analyser. De önskar material som direkt kan användas i dialog med politiker och verksamhetsansvariga utan att behöva bearbetas ytterligare. Statistik som lyfts fram som mest central är pendlingsstatistik och befolkningsprognoser.

Andra önskemål som framkom var mer mikrodata, mer användning av mobildata samt problem med dåliga adresser kopplat till arbetsställen. Dagens NYKO-applikation behöver uppdateras.

Ett av SCB:s största uppdrag för kommuner är Medborgarundersökningen, men den nämndes inte under träffarna. En möjlig förklaring kan vara att deltagarna främst var statistikansvariga, medan Medborgarundersökningen möjligen hanteras i andra delar av kommunen.

Det var också anmärkningsvärt att ingen tog upp SCB:s prissättning, vilket projektgruppen hade förväntat skulle väcka synpunkter.

Synpunkter från användarrådet:

Viktigt med information om när publiceringsdatum förändras samt annan kommunikation som rör statistikleveranser. Kommuner får i sin tur ofta frågor om detta från användare.

När någon uppdragsprodukt blir väldigt försenad, som i fallet med TYKOPAK, behöver information gå ut i god tid.

9. Övriga frågor

Kommer den nya statistiken om Lediga jobb och rekryteringsbehov (LOR) kunna brytas ned regionalt? SCB tar med sig frågan.

Ett digitalt möte föreslås till höstens användarråd torsdagen den 23 oktober.